

Відновлення Літургійного Звичаю

ПОЦІЛУНКУ МИРУ під час Божественної Літургії

Вступ та історичний контекст

Поцілунок Миру є виявом примирення та єдності між вірянами присутніми на літургійній молитві.

Походить цей звичай з античного світу Західного Середземномор'я, де люди вітали один одного поцілунком в щоку. Цей звичай був поширений як в давній Юдеї, так і серед ранніх християн.

Згадки про Поцілунок Миру у Біблії

Пряму згадку цього звичаю можна зустріти коли Ісус захищає жінку-грішницю в домі Симона Фарисея: «Поцілунку не дав ти Мені, а вона, відколи ввійшов Я, Мої ноги цілує невпинно» (Лука 7:45).

В Святому Письмі тричі згадано про те, як апостол Павло заохочує Церкви до цієї практики: «Вітайте один одного святим поцілунком» (Римлян 16:16; 1 Коринтян 16:20; 2 Коринтян 13:12). У подібний спосіб святий Павло звертається і до Солунян: «Привітайте всю братію святим поцілунком» (1 Солунян 5:26). Також верховний апостол Петро завершує своє перше послання таким закликком: «Вітайте один одного поцілунком любови» (1 Петра 5:14; див. також Матвій 5:23-24).

Практика у Ранній Церкві

Два ранні джерела, які описують евхаристійні зібрання в ранній Церкві підтверджують, що Поцілунок Миру був невідемним елементом християнської літургії. Юстин Мученик (100-165 A.D.) чітко згадує апостольські вказівки: «Завершивши милитви ми вітаємо один одного поцілунком». Іполит Римський (170-235 A.D.) подає конкретніший опис цього звичаю: «Піся молитов катехумени (оглашенні) не обмінюються поцілунком миру, бо їхній поцілонок ще не є чистим. Однак вірні повинні вітати один одного поцілунком, чоловіки чоловіків і жінки жінок. Чоловіки не повинні вітати поцілунком жінок».

Поцілунок Миру продовжував бути частиною християнських богослужінь, хоча його місце у відправах відрізнялося згідно місцевих звичаїв. У Римському обряді цей обмін відбувається пізніше під час літургії через розуміння того, що це є підготовка до прийняття Святого Причастя. У візантійській традиції поцілунок миру завжди обмінювався безпосередньо перед анафорою. Його позиція тут пов'язує його з необхідним примиренням між християнами перед принесенням жертви до вівтаря, щоб можна було «спочатку примиритися з своїм братом чи сестрою» відповідно до Матвія 5: 23–24.

Дослідники історичного розвитку Святої Літургії відзначають декілька важливих моментів стосовно Поцілунку Миру. Наприклад, ранні джерела чітко вказують, що в

ранній християнській спільноті практика Поцілунок Миру мала місце не лише між священниками та єпископами, але також між дияконами та вірними.

Також правдоподібно, що обмін Поцілунок Миру в храмі відбувався не між усіма присутніми, а лише між сусідами по молитві, щоб в такий спосіб уникнути значної метушні та трати часу.

Візантійська Практика

Після XI століття Поцілунок миру почав зникати серед вірних. Причини неясні, хоча є деякі припущення, що така практика вважалася нешанобливою та руйнівною. Здається, ця практика вимерла серед вірних на Заході приблизно в той же час.

Варто зазначити, що хоча зараз у візантійській традиції Поцілунок Миру звичайно практикується у плечі, святий Іван Золотоустий (друга половина 14-го століття) згадує, що в певний час Поцілунок Миру був поцілунок в уста. З кінця 11-го століття Поцілунок Миру обмінювались під час Великого Посту і він був поцілунок у плечі.

На теренах Київської Русі – України, Поцілунок Миру також мав місце під час літургії і це підтверджують чимало слов'янських рукописів церковних рубрик. Наприклад, одна з таких рубрик з 17-го століття зазначає: «і цілюються в уста» (хоча на той час це була директива лише для духовенства).

Навіть в теперішній час, Поцілунок Миру є вписаний в рубрики богослужінь і він стосується як духовенства, так і мирян. Обмін Поцілунок Миру відбувається під час Вечірні Всещогощення, якою починається Великий Піст, а також під час Пасхальної Утрени, де такий поцілунок також називається Пасхальним Поцілунок.

В латинському обряді «офірування миру один одному» (звернути увагу на термінологію) було відновлене в 1969 році відповідно з директивою Другого Ватиканського Собору. Ця ініціатива втілювалася місцевими єпископськими конференціями з врахуванням місцевих традицій та менталітету вірних.

Загальні Директиви (вказівки)

1. Згідно із візантійською традицією, даний літургійний обряд означений як Поцілунок Миру.
2. Поцілунок Миру не є звичайним привітанням, а радше є публічним виявом любові один до одного та знаком взаємного вибачення, який здійснюється перед Символом Віри (Нікейським Символом Віри). Взаємна любов один до одного і єдність у правдивій вірі є необхідними передумовами для євхаристійної трапези.
3. Поцілунок миру буде знову запроваджено в усіх парафіях по всій Єпархії Едмонтону як регулярну практику в неділю та свято, починаючи з Великого посту 2025 року.
4. Запровадження практики Поцілунок Миру відбуватиметься одночасно з катехизацією під час недільних проповідей та оголошень, включно з оголошенням у недільних бюлетенях.

5. Єпархіяльна Літургійна Комісія під проводом єпископа надаватиме парафіям необхідну підтримку для відновлення та втілення практики Поцілунку Миру.

Практичні моменти

6. В часі Божественної Літургії після Великого Входу та Єктенії Дарів, священник, стоячи лицем до людей, благословляє їх, кажучи: «**Мир всім**». Хор відповідає: «і Духові Твоєму». Священик залишається стояти в Царських Дверях лицем до людей.
7. Диякон, стоячи на своєму звичайному місці перед іконостасом, повертається до вірних (якщо немає диякона, тоді священник стоячи лицем до людей) продовжує: «**Возлюбім один одного, щоб одностайно визнавати.**» Хор відповідає: «**Отця і Сина і Святого Духа, Трійцю єдиносущну і нероздільну.**»
8. Священик чи диякон можуть у цьому місці приділити кілька хвилин, щоб сказати кілька слів про Поцілунок миру, щоб полегшити його вступ. Нижче наведено кілька прикладів:
 - i. В Євангелії від Матея згадується як Ісус під час Нагірної проповіді проголосив такі слова: «коли принесеш ти до жертовника свій дар, та пригадаєш собі, що брат твій щось має на тебе, залиши тут дар свій перед жертовником, і піди, примирись перше з братом своїм, і тоді повертайся, і принось свій дар» (Матей 5: 23–24). Наш дар – хліб і вино, є принесений і покладений на престіл, однак, перед тим як ми продовжимо нашу молитву Церкви, яка перемінить їх в Тіло і Кров Христову, наш Господь просить нас примиритися один з одним. Отож, поділімось один з одним Поцілунком Миру. Нахай це буде знаком бажання простити один одному, бажанням бути прощеному, якщо ми образили когось, бути примиреному.
 - ii. Для богоугодного відправлення Євхаристії є дві важливі вимоги: Перша передумова це є любити один одного. Під час Останньої Вечері Ісус дав нам нову заповідь кажучи: «це є моя заповідь, щоб ви любили одне одного, як я полюбив вас; дотримуйтесь її в моїй любові». Другою вимогою є те, щоб ми були єдині у Вірі. Поцілунком Миру ми засвідчуємо, що трактуємо Господню заповідь серйозно. Ми намагаємось любити одне одного любов'ю Христа. Проголошуючи разом Символ Віри, ми засвідчуємо те, що поділяємо одну Віру в одного правдивого Бога і що ми почитаємо Трійцю в душі і правді.
 - iii. Одного разу Петро підійшов до Ісуса і спитав таке: «Господи, якщо мій брат (чи сестра) згрішив супроти мене, то скільки разів маю простити? Чи аж сім разів? Ісус відповів йому: «не сім, сімдесят раз по сім» (Матей 18: 21-22). Поцілунком Миру ми засвідчуємо наше бажання пробачити незалежно від того скільки разів наш брат чи сестра нас образили.
 - iv. Отрута непростення, гіркоти та образи є часто тим, що не дає нам жити правдивим християнським життям і позбавляє нас правдивої християнської радості. Прощення не є відчуттям, а є радше свідомим вибором, який ми робимо. Нехай Поцілунок Миру буде сьогодні знаком нашого добровільного

рішення простити тим, хто нас образив, і відпустити борг, який може хтось має перед нами, відпустити грікі відчуття образи, щоб Господь відновив наші душі до свободи, миру і радості!

9. Священик повинен також пояснити і показати вірним, як саме слід обмінюватися Поцілунком Миру.
10. Той хто починає привітання каже: **«Христос посеред нас»** і той хто приймає його відповідає **«є і буде!»** У Великодній період це привітання заміняється на **«Христос Воскрес!»** – **«Воїстину Воскрес!»**
11. Поцілунок миру між мирянами може бути запропонований у такий спосіб:
Цілуйте праве плече або щоку іншої людини (перемістіть ліворуч), потім ліве плече або щоку іншої людини (перемістіть вправо), а потім, нарешті, праве плече або щоку (поверніться назад вліво).
12. Під час обміну поцілунком миру одна особа каже **«Христос серед нас»**, а інша відповідає **«Він є і буде»**.
13. Добра настанова пастиря та його особистий приклад будуть надзвичайно важливими для підтримки обряду **«Поцілунку миру»** як священного літургійного акту любові та примирення, а не просто випадкового чи навіть легковажного вираження привітання.
14. Нехай відновлення Поцілунку Миру справді стане публічним визнанням любові один до одного, знаком взаємного прощення та каталізатором оновлення євангельської звістки.

Згідно з рекомендацією Єпархіяльної Літургійної Комісії,

Видано 1 березня, 2025 р.

Владика Давид Мотюк
Едмонтонська Єпархія